

Література

1. Кабалевський Д. Б. Як розповідати дітям про музику / Д. Б. Кабалевський. – К. : Музична Україна, 1982. – 320 с.
2. Ростовський О. Я. Методика викладання музики у початковій школі : навч.-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2000. – 204 с.
3. Теплов Б. Избранные труды : В 2 т. / Б. Теплов. – М. : Педагогика, 1985. – Т. 1. – 328 с.

В. В. Мишедченко

МУЗЫКАЛЬНАЯ ГРАМОТА В СТРУКТУРЕ УРОКА МУЗЫКИ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ШКОЛЕ

В статье рассматривается музыкальная грамота как составляющая многогранного понятия «музыкальная грамотность», под которой понимают способность воспринимать музыку как живое и образное искусство.

Ключевые слова: музыкальность, музыкальная грамота, музыкально-теоретическая деятельность, урок музыки.

V. Mishedchenko

MUSICAL LITERACY IN THE STRUCTURE OF MUSIC LESSON AT SECONDARY SCHOOL

The article deals with musical literacy as a multi-faceted concept component of "music literacy" implying the ability to perceive music as living and imaginative art.

Key words: musicality, musical literacy, musical and theoretical work, music lesson.

УДК 372.8

О. П. Петренко-Агді

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто проблеми тестового контролю у навчанні англійської мови та обґрунтовано доцільність його використання у початковій школі. Визначено специфіку організації тестування у процесі навчання англійської мови у початковій школі. Наведено приклади структури тестових завдань для контролю вмінь читання англійською мовою.

Ключові слова: тестовий контроль, тест, тестове завдання, комплекс, початкова школа, вміння читання.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Поступове реформування та інновація навчального процесу згідно з загальноєвропейськими вимогами щодо якості освіти є характерними рисами сучасного стану освіти в Україні. Суспільство потребує висококваліфікованих фахівців із знанням іноземних мов, готових до участі у міжнародному співробітництві. Ефективність навчання іноземних мов зумовлюється здатністю вчителів скористатися позитивним досвідом вітчизняних та зарубіжних учених. Вивчення та застосування на практиці сучасних інноваційних методів та технологій надають можливість учителям упроваджувати нові та вдосконалювати традиційні методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу та рівень знань учнів. Уміння педагога застосовувати різні технології навчання та контролю дає змогу творчо підходити до організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, обираючи в конкретних умовах ту технологію навчання або контролю, яка найкраще забезпечує засвоєння знань, формування навичок, розвиток умінь, а також ефективно та об'єктивно визначає та оцінює рівень їх сформованості. У зв'язку з реформуванням системи

навчання іноземних мов виникає необхідність у створенні чіткої державної системи контролю. Гострою проблемою сьогодні залишається визнання національних сертифікатів, які б і відповідали світовим стандартам.

Аналіз досліджень і публікацій. Аналіз спеціальної літератури показує, що у сфері тестології досягнуто значних результатів. Проблема використання тестового контролю у навчально-виховному процесі знайшла відображення в дослідженнях і публікаціях вітчизняних та зарубіжних дослідників, які обґрунтовують доцільність його впровадження з метою підвищення ефективності системи навчання та контролю; визначають зміст, завдання, функції та особливості організації тестування різних видів мовленнєвої діяльності на різних етапах навчання іноземної мови (В. Л. Банкевич, М. С. Бернштейн, В. О. Коккота, Н. І. Красюк, О. А. Куніна, О. П. Петрашук, О. Г. Поляков, І. А. Рапопорт, С. Ю. Ніколаєва, О. Л. Товма, С. К. Фоломкіна, І. О. Цатурова, М. С. Штульман, Г. Б. Юдис, L. F. Bachman, B. J. Carroll, A. Goudvis, D. P. Harris, S. Harvey, J. B. Heaton, F. Hughts, R. Lado, H. S. Madsen, K. Morrow, S. Sako, E. Shomany, N. Underhill, R. Valette, C. J. Weir). Незважаючи на те, що в педагогіці та методиці проведено багато досліджень з питань контролю успішності та оцінки знань, умінь і навичок учнів, проблема організації тестового контролю у навчанні англійської мови в початковій школі залишається досить актуальною.

Мета даної статі полягає у обґрунтуванні доцільності використання тестового контролю в навчанні англійської мови учнів початкової школи, а також розгляді особливостей організації тестового контролю вмінь читання англійською мовою.

Виклад основного матеріалу дослідження. У методиці викладання іноземних мов контроль розглядається як складова системи навчання іноземних мов, завданням якої є визначення та оцінювання рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок та вмінь. Успішна реалізація функцій контролю впливає на ефективність як контролю, так і всього процесу навчання.

Практична ціль навчання іноземної мови – це формування іншомовної комунікативної компетентності, яка визначається в методиці викладання іноземних мов як комплексне застосування мовних і немовних соціально-побутових ситуацій, уміння орієнтуватися у ситуаціях спілкування, сприймати і створювати тексти залежно від комунікативної ситуації, ініціювати спілкування. Комунікативна компетентність учнів складається з мовного, мовленнєвого, соціокультурного та навчального компонентів. Мовна компетентність інтегрує фонетичну, лексичну, граматичну компетенції і передбачає засвоєння і усвідомлення мовних норм та адекватне їх застосування. Об'єктами контролю є навички і вміння мовлення, рівень володіння якими дозволяє учню здійснювати іншомовну мовленнєву діяльність, а саме, фонетичні, лексичні, граматичні навички (мовна компетентність) та вміння здійснювати іншомовну мовленнєву діяльність у говорінні, аудіюванні, читанні, письмі з урахуванням соціокультурних особливостей цих видів мовленнєвої діяльності (комунікативна компетентність). Залежно від ступеня навчання в середньому навчальному закладі учень має оволодіти певним рівнем іншомовної комунікативної компетентності у межах засвоєного мовного та мовленнєвого матеріалу. Контроль рівня володіння іноземною мовою в початковій школі спрямовано на визначення навчальних досягнень у різних видах мовленнєвої діяльності за відповідний період навчання, тобто на перевірку рівня сформованості базових умінь читання, аудіювання, письма та говоріння.

На сучасному етапі розвитку методики навчання іноземних мов тестовий контроль вважається найбільш ефективною формою контролю, яка сприяє досягненню оптимальної дії всіх елементів системи навчання завдяки реалізації у процесі навчання іноземних мов функцій контролю, зокрема функції зворотного зв'язку та функції контролю. Зворотний зв'язок спрямовано на навчальну діяльність учителя та навчально-мовленнєву діяльність учня, що

зумовлює подвійну природу функціонування контролю. Методичній оцінці та коригуванню підлягає як навчальна діяльність учителя (добір та структура завдань, їх послідовність та організація, вибір технологій та засобів навчання), так і навчально-мовленнєва діяльність учнів.

Тестування забезпечує дотримання вимог, що висуваються до контролю: об'єктивності, надійності, цілеспрямованості, систематичності тощо. Порівняно з іншими формами контролю тестовий контроль має певні переваги: відносно високий ступінь об'єктивності; можливість кількісної характеристики обсягу засвоєних знань; зручність для роботи із сучасними технологічними засобами; можливість удосконалення тестів на основі результатів експериментальної перевірки; велика кількість тестових балів, що дає можливість застосувати статистичні методи; легкість проведення і підрахування результатів тестування; можливість використання стандартизованих засобів перевірки результатів тестування; зручність для масової перевірки [1; 2].

Оскільки одним із з важливих завдань сучасної методики викладання іноземних мов у середній школі є інтенсифікація процесу навчання та впровадження інноваційних технологій у школі, то під час проведення контролю з іноземної мови також мають використовуватися сучасні інформаційні технології навчання, а саме комп'ютерне тестування, яке допомагає оцінити рівень засвоєння учнями певних знань та проаналізувати результати своєї власної діяльності. Завдяки широкому впровадженню комп'ютерних технологій у навчання іноземних мов комп'ютерне тестування має розглядатися як інноваційний метод перевірки рівня сформованості іноземної мови [3, с. 247].

У межах даної статті висвітлюється проблема організації тестового контролю рівня володіння англійською мовою в початковій школі. Достатній рівень психічного розвитку молодших школярів (операції довільного сприймання, обсяг пам'яті, сталість уваги, глибина мислення та становлення довільної організації діяльності) свідчить про інтелектуальну, особистісну та діяльнісну готовність учнів цього віку до виконання різноманітних тестових завдань і створює необхідні психологічні передумови для застосування та раціональної організації цієї форми контролю під час вивчення іноземної мови в початкових класах. Важливе значення має також позитивне ставлення молодших школярів до тестової форми контролю. Так, індекс емоційного ставлення молодших школярів до цієї форми контролю становить 0,80 [2; 4].

У навчанні англійської мови застосовуються різні види контролю: поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий, відповідно до яких виділено поточне тестування, тематичне тестування, рубіжне тестування і підсумкове тестування. Кожний вид тестування реалізується за допомогою спеціально розроблених комплексів тестів, які спрямовані на перевірку вмінь різних видів мовленнєвої діяльності. Окремі тестові завдання складаються з інформаційної та операційної частин. Інформаційна частина містить чітку і доступно сформульовану інструкцію щодо алгоритму виконання певного завдання, метою якої є створення для всіх учнів, які виконують завдання, ідентичних умов, а також зразок виконання завдання. Операційна частина містить стимул завдання (вербальна/невербальна форма пред'явлення, мова, лінгвістичний рівень) та реакцію-відповідь завдання (вербальна/невербальна форма пред'явлення, спосіб оформлення, характер, мова, лінгвістичний рівень). За формою, структурою і способом оформлення реакції-відповіді тести поділяються на вибіркові тести та тести з вільно конструйованою відповіддю. За характером вибірових відповідей завдання поділяються на завдання з множинним, альтернативним та перехресним вибором [1; 5; 6].

Як було зазначено вище, тестовий контроль у початковій школі спрямовано на перевірку рівня сформованості базових умінь читання, аудіювання, письма та говоріння. Засобом визначення рівня сформованості базових умінь цих видів мовленнєвої діяльності є комплекси тестових завдань, основними елементами яких є тестові завдання шести видів: тестові завдання на заповнення пропусків/завершення речень, на зіставлення, на трансформацію, з відповіддю на

запитання, на знаходження помилки, на послідовне розташування/перерозташування. З урахуванням можливих поєднань структурних елементів завдання (стимулу та реакції-відповіді), їх змістового наповнення і форми презентації тестові завдання поділяються на велику кількість різновидів. До складу комплексу тестових завдань належать 20-30 завдань, що поділяються на 4-6 частин однотипних завдань 3-4 видів, спрямованих на перевірку конкретних об'єктів контролю. Оскільки молодші школярі спроможні плідно працювати протягом 30-40 хвилин, час проведення тестового контролю в початковій школі не має перевищувати цей інтервал.

Аналіз результатів експериментального тестування, спостережень за учнями у навчальному процесі та кількісних підрахунків виявив, що на виконання одного тестового завдання з вибірковою відповіддю молодший школяр витрачає у середньому 45 сек. – 1,5 хв., зокрема на завдання з множинним вибором – 1 хв., на завдання з альтернативним вибором – 45 сек., на завдання з перехресним вибором – 1,5 хв. Час виконання тестового завдання з конструйованою відповіддю значною мірою залежить від виду завдання. Так, наприклад, виконання завдання типу “cloze” потребує приблизно 50 сек., відповідь на запитання – 2-5 хв., невербальна трансформація – 2-5 хв. залежно від складності запропонованої діяльності (намалювати, розфарбувати, заповнити таблиці/схеми, заповнити родинне дерево тощо).

Успішність виконання різних видів тестових завдань залежить від відповідності рівня розвитку психічних процесів учнів молодшого шкільного віку тій розумовій діяльності, яку ці завдання передбачають. Для тестового контролю учнів даної вікової категорії недоцільно використовувати тестові завдання з множинним вибором, в основі яких лежить симультанне зорове сприймання і утримання частини інформації в оперативній пам'яті для знаходження правильного варіанта відповіді; тестові завдання, в яких наочно представлена лише одна частина інформації, а інша велика частина утримується на рівні оперативної пам'яті, зокрема тестові завдання на послідовне розташування; тестові завдання на заповнення/завершення, які передбачають відновлення деформованого тексту на основі інформації прочитаного тексту. Зауважимо, що з урахуванням особливостей уваги молодших школярів (недостатність механізмів переключення, недостатня зосередженість уваги) до комплексу тестових завдань доцільно вводити завдання лише 3-4 видів.

Основою для побудови системи контролю рецептивних видів мовленнєвої діяльності в методиці навчання іноземних мов служить рівневий підхід, тобто градація рівнів розуміння іншомовного мовленнєвого повідомлення/тексту, яка розглядається як ієрархія фрагментарного, глобального, детального та критичного рівнів розуміння. Їх досягнення можливо за умови достатнього розвитку відповідних рецептивних базових умінь у молодших школярів, які є об'єктами тестового контролю читання та аудіювання [5]. Відповідно до рівнів розуміння іншомовних повідомлень/текстів виділено три типи тестових завдань для перевірки рівня розвитку вмінь читання у молодших школярів, які покладено в основу побудови комплексів тестових завдань для контролю вмінь читання. Фрагментарний рівень не належить до складу комплексу тестових завдань, оскільки він зумовлюється низьким рівнем розвитку базових умінь і не є достатнім для визначення певного рівня їх сформованості. Кожний тип завдань охоплює різні підтипи, кількість та змістове наповнення яких зумовлено певними об'єктами тестового контролю.

Перший тип тестових завдань спрямовано на визначення глобального рівня розуміння (ТЗГР). Ці тестові завдання поділяються на завдання для визначення експліцитно висловленої головної думки тексту (ТЗГР1), завдання для визначення смислових віх повідомлення (ТЗГР2) та завдання для визначення теми тексту (ТЗГР3).

Другий тип – це тестові завдання для визначення детального рівня розуміння (ТЗДР), які поділяються на завдання для визначення істотних фактів тексту (ТЗДР1), завдання для визначення деталізуючих фактів тексту (ТЗДР2), завдання для відокремлення основної

інформації від другорядної (ТЗДР3), завдання для встановлення логічних зв'язків між елементами тексту (ТЗДР4), завдання на розміщення фактів/подій у логічній або хронологічній послідовності (ТЗДР5).

Третій тип тестових завдань спрямований на визначення критичного рівня розуміння (ТЗКР). До їх складу належать завдання на вилучення імпліцитно висловленої інформації (ТЗКР1), завдання на визначення імпліцитно висловленої головної думки (ТЗКР2), завдання для прогнозування на смислому рівні (ТЗКР3), завдання для формування висновків на основі фактів або подій тексту (ТЗКР4), завдання для оцінювання фактів або подій тексту в цілому (ТЗКР5).

З огляду на викладене доходимо висновків, що засобом тестового контролю вмінь читання англійською мовою у початковій школі є комплекс тестових завдань для перевірки сформованості базових умінь, розроблений у відповідності до критеріїв рівнів розуміння. Комплекс тестових завдань визначає рівень навчальних досягнень молодших школярів у здійсненні мовленнєвої діяльності розуміти іншомовні тексти на глобальному, детальному та критичному рівнях. Варіабельність підтипів та видів завдань спричиняється особливостями кожного окремого тексту, зокрема ходом розкриття його теми, наявністю або відсутністю різних груп смислової інформації. Слід зазначити, що на початковому ступені навчання інформація, що передбачає критичне розуміння, може бути відсутньою в тексті і, як наслідок, тестові завдання третього типу (ТЗКР) не належать до всіх комплексів тестових завдань.

Оскільки тестовий контроль є новою формою контролю в початковій школі, стає очевидною необхідність проведення попередньої роботи, спрямованої на формування спеціальних навчальних умінь виконання різноманітних тестових завдань. Формування цих умінь передбачає усвідомлення учнями способів здійснення певних дій для успішного виконання тестових завдань, автоматизацію системи операцій, що належать до її складу. Наявність вищезазначених умінь дає можливість учням уникнути у процесі тестування додаткових труднощів, пов'язаних з невмінням працювати з новою формою контрольних завдань. У протилежному випадку різноманітні тестові завдання визначатимуть інтелектуальну спроможність учнів, а не їх рівень володіння іншомовними навичками та вміннями. З метою ознайомлення молодших школярів з технологією тестування доцільно використовувати тренувальні тестові вправи, а також пам'ятки з алгоритмами виконання різних видів тестових завдань.

Висновки. Тестовий контроль як система завдань специфічної форми й відповідного змісту є науково обґрунтованим засобом оцінювання та визначення рівня розвитку вмінь і сформованості навичок у процесі навчання іноземних мов. Метод тестування дає змогу об'єктивно, систематично й індивідуально підходити до контролю результатів навчання та рівня оволодіння іноземною мовою кожного учня, ефективно вимірювати рівень його навченості та на цій підставі цілеспрямовано та адекватно керувати навчально-виховним процесом. Тестування надає великі можливості для організації ефективного і якісного контролю в навчанні іноземних мов, який разом з іншими складниками процесу навчання може забезпечити успішне досягнення цілей навчання на всіх етапах вивчення іноземних мов у середній школі.

Література

1. Петрашук О. П. Теоретичні основи тестового контролю іншомовної комунікативної компетенції учнів середньої загальноосвітньої школи (на матеріалі англійської мови): [дисертація] / Олена Петрівна Петрашук. – Київ : КДЛУ. – 2000. – 553 с.
2. Петренко О. П. Тестовий контроль умінь читання англійською мовою в початковій школі : [автореферат] / Олена Петрівна Петренко. – Київ : КДЛУ. - 1997. – 24 с.
3. Ritchie W. C., Bhatia T. K. The New Handbook of Second Language Acquisition. – United Kingdom : Emerald Group Publishing Limited. – 2009. - 716 p.

4. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: [підручник] / Софія Юрійвна Ніколаєва. – Київ : Ленвіт. – 1999. – 320 с.
5. Heaton J. B. Writing English Language Tests.- London : Addison Wesley Longman Limited.- 1997.-191p.
6. Harvey S., Goudvis A. Strategies That Work.- Portland : Stenhouse Publishers. – 2007. – 339 p.

Е. П. Петренко-Агди

ТЕСТОВЫЙ КОНТРОЛЬ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

В статье рассмотрены проблемы тестового контроля в обучении английскому языку. Определена специфика организации процесса тестирования в начальной школе. Приведены примеры структуры тестовых заданий для контроля умений читать на английском языке.

Ключевые слова: тестовый контроль, тест, тестовое задание, комплекс, начальная школа, умения чтения.

O. Petrenko-Ahdi

TESTING IN TEACHING ENGLISH AT PRIMARY SCHOOL

The article deals with the problems of testing in teaching English at primary school. The usage of testing techniques in the process of teaching English reading skills for junior pupils has been determined. The test structure and administration have been analyzed and described.

Key words: testing, technique, task, set, primary school, reading skills.

УДК 371.3

I. В. Кролевецька

РОЗВИВАЛЬНЕ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У статті здійснено аналіз досліджень з проблеми використання розвивального навчання в практиці роботи дошкільних навчальних закладів. Розкрито особливості організації розвивального навчання для дітей дошкільного віку на заняттях з англійської мови. Подано комплекс ігрових вправ на англомовному матеріалі для всебічного розвитку дитини.

Ключові слова: розвивальне навчання, розвиток, вправи, дошкільне навчання, англійська мова, англомовний матеріал.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Вихідною тезою оновлення системи дошкільної освіти є положення, за яким педагогічний процес має ґрунтуватися на психології розвитку дитини. А точкою відліку в оновленні змісту, форм і методів виховання та навчання є ідея про цінність та сенс її буття.

Перевага репродуктивного навчання над розвивальним не створює відповідних умов для розвитку особистості дошкільника. Знання, засвоєні дітьми у готовому вигляді, без вирішення ними проблемних ситуацій, розв'язання їх шляхом системи предметно-перетворювальних дій не забезпечують набуття вихованцями необхідних компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Протягом тривалого відрізка часу концепції розвивального навчання психологів та педагогів (В. Давидова, Л. Занкова, І. Лернера та ін.) лише згадувалися в підручниках педагогіки. В останнє десятиліття ситуація змінилася: теоретики і практики освітньої галузі все більше уваги приділяють проблемі розвивального навчання.